

SZENTIMREFALVA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

PARTNERSÉGI EGYEZTETÉSRE - 2017.

SZENTIMREFALVA

TARTALOM

Bevezetés, köszöntő	4
1. Szentimrefalva bemutatása	5
2. Örökségünk	6
Településképi szempontból meghatározó táji és természeti értékek	6
Településképi szempontból meghatározó építészeti értékek	7
Településképi szempontból meghatározó köztéri alkotások	9
3. Településképi szempontból meghatározó területek	10
Hagyományos településrész	11
Külterület	11
4. A településképi minőségi formálása vonatkozó ajánlások	12
Telepítés	12
Magasság	12
Színezés	13
Tetőhajlásszög	13
Tetőforma	14
Kerítés	14
5. Jó példák – épületek, épített részletek	15
Épület	15
ajtók, ablakok	16
Homlokzatképzés	16
Kerítések és előkertek	17
közterületi zöldfelületek	18
utcák, közterületek	19
6. jó példák – sajátos építményfajták, reklámhordozók	20

BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

A Településképi Arculati Kézikönyvek elkészítése arra hivatott, hogy megismerjük településeink egyedi karakterét. A sajátos jellemzők feltárása és irányadó példaként kezelése fontos segítséget nyújt az építészek és az újonnan építkezők számára. Segít a település lakóinak felismerni, értékelni és megőrizni a csak rájuk jellemző egységet. A karakterében egységes település olyan összetartó erőként bír, amely nem csak a felszínen, az épületeken vagy a tájban látható, közelebb hozza egymáshoz az ott élőket, egy családnak érezhetik magukat. Olyan apróbb jegyeket keresünk, mint a tetőhéjalás anyaga, formája, az ablakok kiosztása, a kerítések megjelenése vagy a gyakran alkalmazott növényfajok.

A kisebb, akár elszegényedő települések számára kiemelten fontos, hogy megőrizték a csak rájuk jellemző sajátos karaktert. Büszkeségeik védelme és bemutatása saját identitásuk és hagyományaik továbbélését, fennmaradását szolgálja.

1. SZENTIMREFALVA BEMUTATÁSA

Szentimrefalva a Marcal-medencében található Veszprém megyében, Sümegtől északra kb. 10 km-re. Déli határa a Meleg-víz patak, északi részén pedig áthalad a Kígyós-patak. Az egyutcás település megközelítése Csabrendek vagy Veszprémgalsa felől lehetséges. A Veszprémgalsa felé vezető út élesen kikerüli Szentimrefalva templomát, maga az észak–dél irányú fő utca itt elkanyarodik észak-kelet felé, a temető irányába. Szentimrefalván 218 állandó lakos él.

A XIV. században a környező területeket, így a mai Szentimrefalva helyét is Villa Sarusdnak (Sárosd) hívták az árteres vidék miatt. A könnyebb megkülönböztetés érdekében a települést Szentimresárosdnak nevezték, mivel az itteni középkori templomot Szent Imre tiszteletére szentelték fel.

A középkori birtoktest gyakran váltott tulajdonost, a XVII. századra két család emelkedett ki közülük, az Esterházyak és a Gyömöreyek. Az akkori Szentimrefalva (Sárosd) lakosai főként rozs- és takarmánygabona-termelésből éltek meg. A Sárosd-patakon híres vízimalma is működött, amely mára azonban már romokban áll.

1553-tól, a török időkben hódolt királysági területre esett a település, így adót kellett fizetnie a törököknek. 1564-re teljesen elnéptelenedett, és egészen a XVII. század végéig nem vagy alig lakták. A XIX. század második felében sokan Amerikába vándoroltak, az ő emléküket őrzi ma is a templomkertben álló Mária-oszlop.

A hagyomány szerint a középkori falu Szent Imrének szentelt temploma a mai temető dél-keleti sarkánál volt. A ma is látható templom 1758-ban épült, tornyát a XIX. század folyamán átépítették klasszicista stílusban.

A település keskeny szalagtelkein az oldalhatárra épültek a házak. A homlokzatokon két osztott ablak és az egyszerű nyeregtető alatt meghagyott oromfal a jellemző, de gyakori a csonkakontyolt nyeregtető is hármas padlásnyílással. A XX. század elején megjelentek az utcáfronton „L” alakban beforduló, általában négy ablakos épületek is.

2. ÖRÖKSÉGÜNK

A településkép és a hely-identitás szempontjából igen meghatározó a természeti és az épített örökség. Számba kell venni azokat az elemeket, amelyek valamilyen történeti vagy kulturális jelentőséggel bírnak a közösség számára, vagy amelyeket értékesnek és megőrzendőnek tart.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Szentimrefalva külterületén számos természeti és táji érték rejtőzik, megőrzésük kulturális, településtörténeti és tájvédelmi szempontból is kiemelten fontos. Az értékek között vannak a hagyományos földhasználatához kapcsolódó maradványok, például a legeltetéshez kapcsolódó gémeskút, vagy a gyümölcstermesztő kultúrához kapcsolódó idős gyümölcsösök. A XVIII. században még meglévő nagyobb erdőre emlékeztetnek az útmenti erdősávok és a szántóterületeken, gyepes területeken zárványként megmaradt erdőfoltok, facsoportok és kisebb ligetek. A jellemző fajok a jegenyenyár, a kislevelű hárs, a hegyi juhar

és az akác.

A Tőzikés domb a belterület nyugati részén található. Nevét az itt nagy számban előforduló védett tavaszi tőzikéről kapta (*Leucojum vernum*). A tőzikés előtt lezárt termálvízű kút és idős kislevelű hársak találhatók.

Szentimrefalva két vízfolyás, a Kígyós-patak és a Meleg-víz között található magasabb fekvésű területen helyezkedik el. A patakok medre és környezete üde területet biztosít az ott lévő idős éger- és fűzfáknak. A helyenként kisebb tóvá szélesedő Kígyós-patak nádasnak ad otthont.

Egykor itt volt a Cseri-malom, ma elvadult, becserjésedett képet mutat. A Kígyós-patak régi és új medre között üde rétek és égerligetek találhatók, ezek teszik különlegessé a tájat.

A temető mellett kislevelű hársakból és hegyi juharokból álló liget található. Ebben a környezetben vannak a hősök sírjai.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

Az 1322-ben felszentelt templom a XVI-XVII. században elpusztult, ennek a helyén áll ma az 1758-ban emelt új, barokk stílusú templom. A tornyot a XIX. század elején klasszicista stílusban építették át. A szentimrefalvai római katolikus templom országos műemléki védelem alatt áll, ezzel Szentimrefalva egyetlen műemléki védettségű épülete.

Szentimrefalva számos építészeti értéke jelenleg nem áll semmilyen szintű védelem alatt, ezeknek az épületeknek, köztéri alkotásoknak a helyi védelme javasolt.

A Petőfi utca 20. a hagyományos, oldalhatáron álló, hosszú épületek értékes példája. A szokásostól eltérően három hatosztatú ablak néz az utcára. A sárgára festett vakolat díszes kialakítású. az osztópárkány fölött két padlásablak és az építés évszáma látható (1925). Az épület felújítása szükséges.

A Petőfi utca 87. szám hagyományos két osztott ablakos hosszú ház. A fehér díszes vakolat igen rossz állapotú, felújítás javasolt a teljes házon. Jellemző karakterjegyek a macskalépcső és a kettős padlásablak.

Az épületek Szentimrefalván vagy fehérre vakoltak, vagy a módosabb családoknál sárgára festettek. A gazdagabb házak díszítései is jóval feltűnőbbek, különös figyelemmel részletezettek.

Szentimrefalván számos olyan szép példát lehet találni, ahol a csonkakontyolt nyeregtető és a hármes padlásnyílás a jellemző. A díszített sárga vagy fehér vakolat, az osztópárkány és az osztott ablakok ezekben az esetekben is megőrzendők, helyreállítandók.

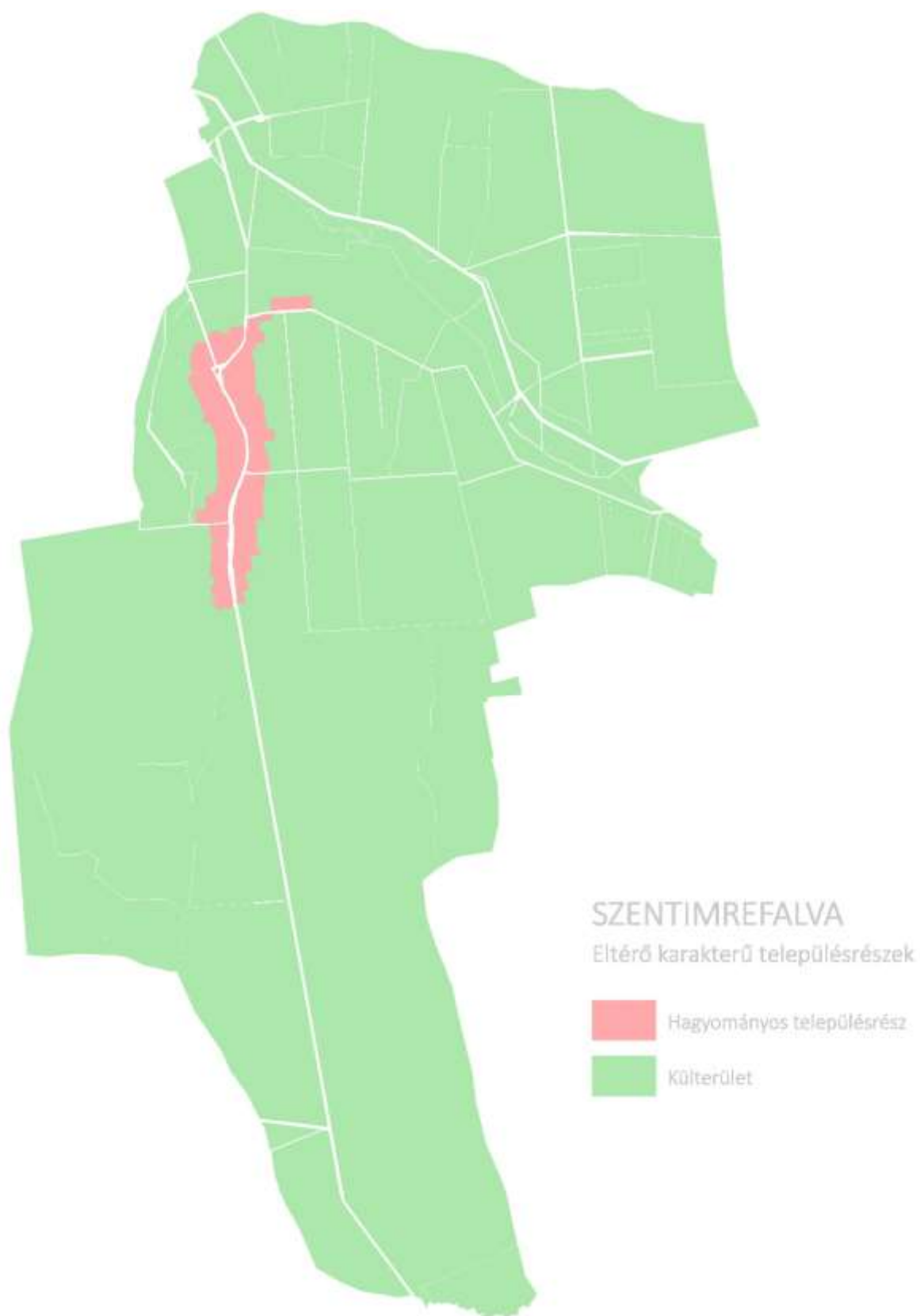
A hagyományos építészeti jegyeket hordozó épületek helyi védelme javasolt. A szentimrefalvai karakter jellemzője a csonkakontyolt nyeregtető és a hármes padlásnyílás, amelyekből a középső magasabb a két szélsőnél. A Petőfi utca 30., 47., 58. és 99. számok értékes, de leromlott állagú házak, védelmük és felújításuk javasolt.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ KÖZTÉRI ALKOTÁSOK

Szentimrefalva közterületi alkotásai között található több útszéli kereszt, a temetőben álló két

3.TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

HAGYOMÁNYOS TELEPÜLÉSRÉSZ

Szentimrefalva egyutcás település. A hagyományos településrészen átvezető út a templomnál élesen törik, ide érkezik meg az az országos mellékút is, amelyen megközelíthető a falu. A templom körül kissé rendezetlenül alakultak ki a telkek, a település bája a „templomtér” spontán kialakulása. A kisebb téren csak az egyházi központ található, a közigazgatási központ az út mentén délebbre helyezkedik el.

A lakóházak jellemzően a keskeny szalagtelkek északi oldalára épültek.

A tömegformálást tekintve kétféle típust különböztethetünk meg: a telkek vége felé elnyúló hosszúházakat és az utcafronton beforduló „L” alakú házakat. Hagyományosan a csonkakontyolt és az egyszerű nyeregtető jellemzi Szentimrefalvát, az 1960-as években azonban elterjedtté vált a sátortetős vagy kontyolt tetős megoldás is.

A homlokzaton leggyakrabban két ablak található, hagyományosan álló arányúak, szárnyaik osztottak. A szentimrefalvai karakterhez hozzá tartozik a hármass padlásnyílás, amely számos régebbi épületen megfigyelhető.

Az épületek rendszerint közvetlenül az utcavonalra épültek, előkertjük nincs.

KÜLTERÜLET

Szentimrefalva külterületi részein a legnagyobb arányban szántó- és erdőterületek találhatóak. Jelentős arányban vannak jelen a gyepek területek, nagyobb részt legelő besorolással.

A külterületi részhez tartozik a pulykatelep gazdasági területe is, a településtől délre.

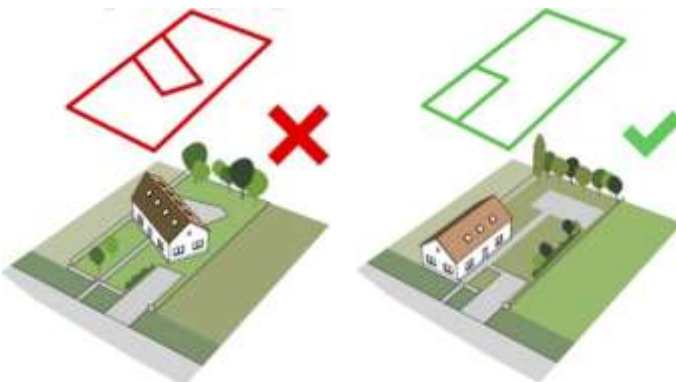
A külterület meghatározó értéke az északon áthaladó Kígyós-patak és a déli határt képező Meleg-víz patak és környezetük.

Javasolt a mezőgazdasági területek egy részének beerdősítése.

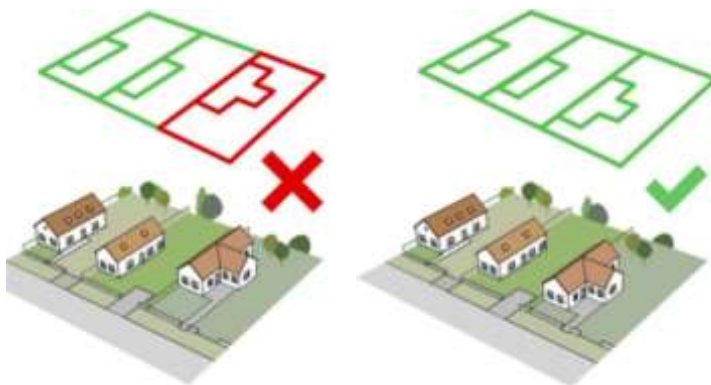
4. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

TELEPÍTÉS

Szentimrefalva jellemző beépítési módja oldalhatáron álló, tehát az épületek a keskeny telkek északi vagy keleti oldalán állnak. Szabadonálló, a szomszédaival nem kommunikáló, az utca vonalától elforduló telepítés nem elfogadható.

A szentimrefalvai épületek többségének nincs előkertje, homlokzatuk az utca vonalára eső építési vonallá áll össze. A kialakult forma megbontása, az új épületek visszaugratása nem kívánatos.

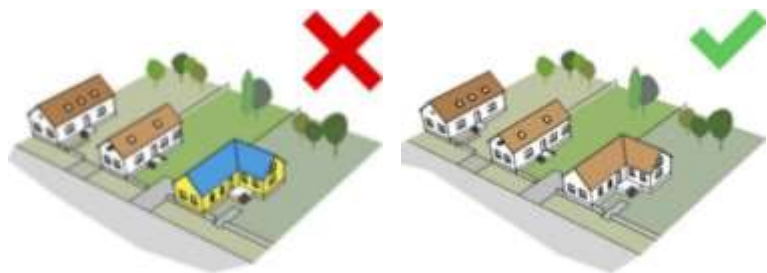
MAGASSÁG

Szentimrefalván földszintes épületek a jellemzőek. Az újonnan épülő házak tömegét is úgy kell tervezni, hogy ettől ne térjen el, ide értve a felújításokat és a bővítéseket is. A hasonló tömegformálással az utcakép is harmonikussá és egységessé válik. Többszintes épületek elhelyezése, épület-ráépítések nem elfogadhatóak.

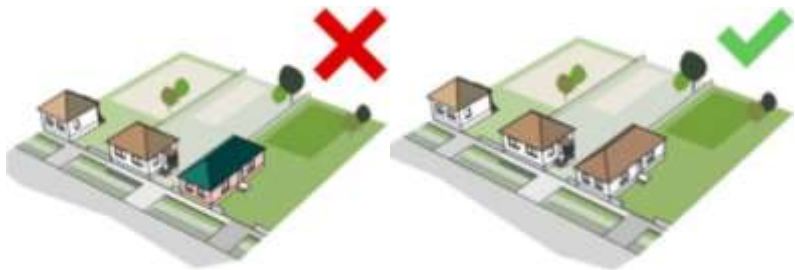

SZÍNEZÉS

A település épületeinek színezését illetően hagyományosan két színváltozat jellemző: az egyszerűbb fehér vakolat és a hajdani módosabb családok fényűzőbb, sárga épületei. Új házak színezése esetén is ennek a két színnek az árnyalatai a javasoltak.

A tető anyaga minden esetben barnás cserép legyen.

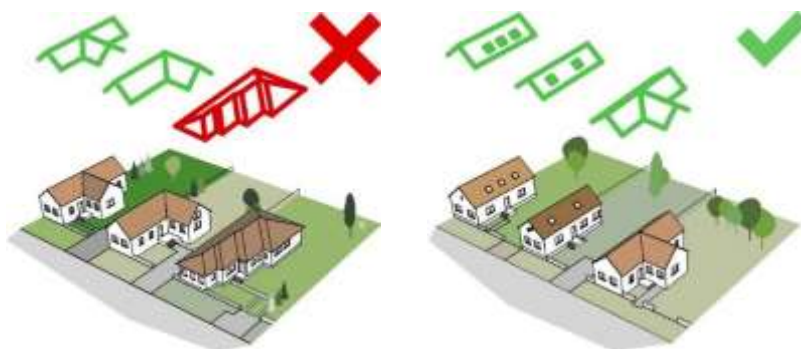
TETŐHAJLÁSSZÖG

A magyarországi falusias építészetben a 40-45°-os tetőhajlásszög a jellemző, Szentimrefalva házain is ez figyelhető meg. Az ettől eltérő mértékű hajlásszög nem fogadható el. A túl magas vagy túl alacsony tetőhajlás tájidegen karaktert hordoz, ugyanakkor gyakorlati szempontból sem megfelelő. Az éghajlati viszonyokat figyelembe véve a kialakult hajlásszög használatos.

TETŐFORMA

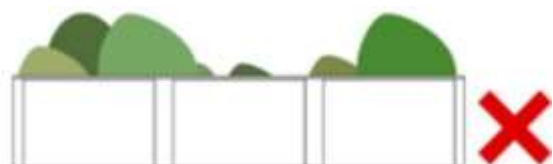
Szentimrefalván a két jellemző tetőforma a csonkakontyolt vagy az egyszerű nyeregtető. Újépítésű házaknál javasolt az ehhez való illeszkedés. Ne használjunk bonyolult formájú, karakter-idegen összetett tetőket.

KERÍTÉS

Szentimrefalván jellemző a főhomlokzattal egybe épített tömör kerítésfal, előkertek esetében a transzparens fém-, drót- vagy léckerítéses kialakítások jöttek létre.

Lehetőség szerint illeszkedni szükséges a jó példák hagyományaihoz. Nem elfogadható a túl magas, teljesen tömör, vagy a szövettel takart drótkerítés. Oszlopos kerítések elhelyezése esetén a lábazat 1/3, az áttört rész 2/3 arányú legyen.

5. JÓ PÉLDÁK – Épületek, épített részletek

ÉPÜLET

Szentimrefalva épületállománya meglehetősen leromlott állapotban van, található azonban néhány olyan jó állapotú ház, amely értékes példaként szolgálhat az újabb építkezések során. Jellemző az oldalhatáron álló telepítés, gyakran közvetlenül az utca vonalán, más esetben kisebb előkerttel. A tömegformálás egyszerű, általában hátrafelé nyúló hosszú házak.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ablakok hagyományosan osztottak, keretük zöldre vagy kékre festett. Javasolt a hagyományos ablakkialakítás helyreállítása. A hármaskaplanysnyílást általában díszes vakolat keretezi.

A szentimrefalvai házak bejárata nem feltűnő, a közterületről nem látható.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat kialakításánál iránymutató példaként a hagyományos jegyeket hordozó épületek szolgálnak. A sárgára vagy fehérre festett vakolt homlokzaton két álló arányú osztott ablak jelenik meg, az oromfalon hármaskaplanysnyílás, a középső magasabb. Elfogadott az egyszerű vakolatdísz az ablakok körül. A lábazat általában vakolt, néhány esetben terméskővel kirakott.

KERÍTÉSEK ÉS ELŐKERTEK

Az utca vonalára épült házaknál gyakori a főhomlokzattal egybe épült, nem túl magas tömör kerítésfal. Az ilyen típusú kerítés oszlopokkal tagolt, két helyen található rajta kapu, egy gyalogos bejárat és egy kocsibeálló nagykapu. Sok helyen csak a gyalogos kapuig maradt meg a fal, a kerítés többi része más kialakítású, esetenként az anyaghasználat vagy a szín sem fut végig a teljes kerítésen.

Az előkertes házaknál az egyszerű pálcás, lécs- és fémkerítés a jellemző, alacsony, egyszerű lábazattal. A kerítések áttörtek, látni engedik a mögötte lévő kertet. A kerítések színe harmonizál az épület nyílászáróival, gyakran a zöldre festett ablakkeret színe köszön vissza a kerítéseken. A magánkertek zöldfelületei fontos részét képezik a szentimrefalvai utcaképnek, fontos tehát ezek megfelelő gondozása.

A képen látható előkerti példa kerítése az áttört kialakítású fém kerítések mintájául szolgálhat. A változatos mintával elkészíthető kerítések használata és mögöttük a gondozott, igényes előkertek nagy mértékben járulnak hozzá a kellemes, egységes utcakép látványához.

KÖZTERÜLETI ZÖLDFELÜLETEK

Apró település lévén, Szentimrefalván kevés közterületi zöldfelület található. A kétoldali nyílt árkos csapadécsatorna zöldsávként funkcionál az út mentén. Itt fák, cserjék és egyéb kiültetések találhatók.

Ez a kis pihenőkert, apró díszter a déli buszmegálló mellett található. A padokkal, rózsza kiültetésekkel és díszkúttal ellátott terecske alkalmas a kikapcsolódásra, a rekreációra. A burkolatban a 2012 Szentimrefalva felirat olvasható.

UTCÁK, KÖZTERÜLETEK

A templomnál elkanyarodó fő utca, a Petőfi utca aszfaltozott, két forgalmi sáv szélességű út. Az út mindkét oldalán nyílt árkos csapadécsatorna található, amely a település zöldsávja is egyben. Keskeny járdát követően ér véget a közterületi szélesség, általában a lakóházak homlokzati síkjában, esetenként az előkertek és oldalkertek kerítéseinél.

Az utca 12-16 m széles, a falu déli részén kiszélesedik 20-26 m szélességűre. Az előkertek 3-5 m mélységűek. Az enyhén kanyargós utca barátságos képet mutat, amelyen a hasonló karakterű házak kellemes ritmusban sorakoznak.

6. JÓ PÉLDÁK – Sajátos építményfajták, reklámhordozók

Szentimrefalván jelenleg csak egy olyan épület található, amelyen cégér szerepel, a nemzeti dohánybolt. Újabb cégérek, reklámhordozók, hirdetőtáblák elhelyezése legfeljebb A1-es méretben (840x594 mm) történhet. A táblákat, cégéreket a házak kerítésén vagy a főhomlokzatán van lehetőség elhelyezni, más részen nem elfogadható. A cégér vagy reklámhordozó szervesen illeszkedjen a nyílászárók kiosztásához és színezéséhez, utaljon az épületben folyó tevékenységre.

Az itt látható képek más településekről származó példák a cégérek jellegét és kialakítását illetően.

Műszaki létesítmények elhelyezésekor külön figyelmet kell szentelni a környezethez való illeszkedésre.

IMPRESSZUM

SZENTIMREFALVA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA megbízásából

CÍM: 8475 Szentimrefalva, Petőfi utca 109.

KÉPVISELI: Zalavölgyi László polgármester

FŐÉPÍTÉS: Olt István

KÉSZÍTETTÉK:

CÍM: KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft.
Cím: 1183 Budapest, Üllői út 455.

ÜGYVEZETŐ: **Zajovics András**
okl. építőmérnök
okl. városi közlekedési szakmérnök
OKL. településmérnök, városép.-
városgazd. szakmérnök
Mérnök Kamara: 01-3526, 01-58206
Építész kamara: 01-4075
TT/1-01-4075, TR 01-4075, TKö, TE, TH, TV

VEZETŐ TELEPÜLÉS-
TERVEZŐ: **Sin Emília**
településmérnök, városép.-
városgazd. szakmérnök
TT/1 01-4657/11, TR 01-4657

TELEPÜLÉSTERVEZÉS,
GRAFIKA, FOTÓK, ÉS
SZERKESZTÉS: **Fejős László**
okl. építészmérnök
É 01-4812

TÁJ-ÉS ZÖLDFELÜLET
RENDEZÉS: **Koprda Ildikó**
okl. táj- és kertépítészmérnök
K 01-5171, TK 01-5171, TR 01 5171